



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 396/2024-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKČIA] [REDAKČIA] [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej Advokátska kancelária JUDr. Marcel Mašan, s.r.o., Dostojevského 12, Poprad, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Co/47/2023-103 zo 16. februára 2024 takto

### **r o z h o d o l :**

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

#### **Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným uznesením krajského súdu. Okrem zrušenia napadnutého uznesenia sťažovateľka navrhuje, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie 3 000 eur.
2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 396/2024-7 z 22. augusta 2024 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v časti namietajúcej uznesenie krajského súdu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka napadla uznesenie Okresného súdu Michalovce č. k. 7C/86/2021-83 z 18. októbra 2022, ústavný súd odmietol v rámci predbežného prerokovania podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala na okresnom súde návrh na obnovu konania vo veci sp. zn. 11C/27/2012 (ďalej aj „pôvodné konanie“), pretože Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) rozhodol o porušení jej práva na prístup k súdu.

4. Okresný súd uznesením návrh na obnovu pôvodného konania odmietol podľa § 413 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Okresný súd v odôvodnení uznesenia uviedol, že podľa § 397 písm. d) CSP žaloba o obnovu konania je prípustná iba proti právoplatnému rozsudku. Okrem toho obnova konania je prípustná len proti právoplatnému uzneseniu, ktorým bol schválený zmier, a proti platobnému rozkazu (§ 398 CSP). V prípade sťažovateľky bolo konanie zastavené na podklade procesného rozhodnutia – pre nezaplatenie súdneho poplatku, teda nešlo o meritórne rozhodnutie podľa § 397 CSP ani o rozhodnutie predpokladané § 398 CSP.

5. O sťažovateľkinom odvolaní rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že potvrdil uznesenie okresného súdu. V odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že obnova konania je svojím charakterom mimoriadny opravný prostriedok, ktorého uplatnenie je podmienené sprísnenými a taxatívne stanovenými podmienkami, pričom je možné využiť ho len výnimočne. Z mimoriadneho charakteru obnovy konania vyplýva, že návrh môže byť podaný len proti rozhodnutiu, proti ktorému zo zákona nie je vylúčené. V prípade sťažovateľky však o taký prípad nešlo. Uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku nezakladá prekážku veci rozsúdenej, preto sťažovateľke nič nebráni podať opätovne žalobu vo veci samej. Nie je preto dôvod aplikovať sťažovateľkou navrhovanú analógiu. Krajský súd poukázal na to, že aj keby došlo k obnove konania rovnako ako pri podaní novej žaloby, okresný súd by musel opäť skúmať splnenie všetkých procesných podmienok (zmena pomerov na strane žalobcu – sťažovateľky, dôvodnosť žaloby a pod.). Navyše, ak sa sťažovateľka zdráhala podať novú žalobu pre prípadnú námietku premlčania, krajský súd poukázal na to, že v okolnostiach danej veci „*by bolo povinnosťou súdu vysporiadať sa s § 3 OZ*“.

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vyjadruje presvedčenie, že jedinou možnou cestou, ako zjednať nápravu a dosiahnuť ochranu ňou označených práv v jej konkrétnom prípade, je za využitia analógie v zmysle čl. 4 CSP povoliť obnovu v konaní, ktoré bolo ukončené procesným rozhodnutím. Sťažovateľka v tejto súvislosti prezentuje názor, že § 397 písm. d) CSP treba vykladať tak, že v každej veci, v ktorej ESLP vyslovil porušenie práv, treba povoliť obnovu konania.

## II.

### Vyjadrenie odporcu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

7. Predsedníčka krajského súdu vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 12. septembra 2024 uviedla, že napadnuté uznesenie nie je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou a že krajskému súdu nie je známe žiadne rozhodnutie, ktorým by sa na základe využitia analógie pripustila obnova konania proti rozhodnutiu, o ktorom to CSP nepripúšťa, a to ani v prípade rozhodnutia ESLP. Poukázala na časť odôvodnenia napadnutého uznesenia, podľa ktorej vo veci sťažovateľky nebolo meritórne rozhodnuté, a teda nič jej nebráni podať novú žalobu, čím dôjde k odstráneniu ujmy, ktorá jej podľa ESLP mala vzniknúť.

8. Zúčastnená osoba svoje vyjadrenie k ústavnej sťažnosti doručila ústavnému súdu 19. septembra 2024. Zdôraznila, že žalobou o obnovu konania je možné podľa § 397 CSP napadnúť len meritórne

ukončené veci, čo nie je tento prípad. Uvedené vychádza z premisy, že právoplatné rozhodnutia musia rešpektovať vládu práva a princíp právnej istoty.

9. Podľa zúčastnenej osoby je použitie analógie vylúčené, pretože nie je potrebné použiť metódu výkladu právnej normy, ktorá je v tomto prípade jednoznačná, a nie je potrebné ani dotvoriť právo, pretože právny predpis neobsahuje žiadnu medzeru vzhľadom na koncepciu a účel obnovy konania.

10. Sťažovateľka v replike doručenej ústavnému súdu 4. októbra 2024 zotrúva na argumente, že § 397 písm. d) CSP pripúšťa obnovu konania v každej veci, v ktorej bolo EŠLP vyslovené porušenie práva. Vzhľadom na premlčanie pôvodne uplatňovaného nároku niet inej cesty, ako prostredníctvom analógie pripustiť obnovu konania, keďže Slovenská republika je povinná napraviť pochybenia, ktoré EŠLP vo svojom rozhodnutí konštatoval. Okrem toho Slovenská republika je viazaná medzinárodnými zmluvami a dohovormi, ktoré majú pred vnútroštátnou úpravou prednosť. Súčasťou tohto záväzku je aj rešpektovanie rozhodnutí EŠLP, čo predstavuje ďalšiu okolnosť svedčiacu v prospech pripustenia obnovy konkrétneho konania.

### **III.**

#### **Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti**

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bola potvrdená správnosť záveru okresného súdu o nepripustení obnovy konania zastaveného z procesných dôvodov. Sťažovateľka prezentuje názor, že ustanovenie § 397 písm. d) CSP umožňuje obnovu v každom konaní, príp. že v jej prípade bolo namieste aplikovať analógiu.

12. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (m. m. II. ÚS 153/2018).

13. Ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto preskúma len to, či orgán verejnej moci ten-ktorý zákon nevyložil spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

14. Z pohľadu ústavnoprávneho treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie označených základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou noriem tohto práva, prípadne konkurenciou interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a napokon za také možno považovať prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva (I. ÚS 255/2010).

15. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk posudzoval ústavný súd aj napadnuté uznesenie krajského súdu, aby v kontexte jeho obsahu vyhodnotil obsah námietok prezentovaných sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti a zároveň posúdil zlučiteľnosť obsahu napadnutého uznesenia s limitmi základného práva na súdnu ochranu. Na ten účel považoval za vhodné poukázať na právnu úpravu, ktorá sa stala relevantnou pre posúdenie danej veci:

16. Podľa § 397 písm. d) CSP proti právoplatnému rozsudku je prípustná žaloba o obnovu konania, ak ESLP rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody strany a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením.

17. Podľa § 398 CSP žaloba o obnovu konania je prípustná aj proti právoplatnému uzneseniu, ktorým bol schválený zmier, ak možno dôvody obnovy vzťahovať aj na predpoklady, za ktorých sa zmier schvaľoval; to platí primerane aj o platobnom rozkaze, ktorý nadobudol právoplatnosť.

18. Podľa § 413 ods. 1 písm. c) CSP súd uznesením odmietne žalobu o obnovu konania, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustná.

19. Nadväzne je vhodné poukázať na inštitút obnovy konania ako mimoriadneho opravného prostriedku, pre ktorý zákon taxatívne (t. j. konečným výpočtom) stanovuje dôvody charakteristické svojou rigoróznosťou kvôli ich možnému zásahu do stability a nezmeniteľnosti právoplatného rozhodnutia.

20. Žaloba o obnovu konania je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorý smeruje proti právoplatným rozhodnutiam súdu. Predstavuje zákonom povolenú odchýlku od zásadnej požiadavky, ktorou je záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatných rozhodnutí. Obnova konania však nie je generálne použiteľná a možno ju povoliť len vo výnimočných prípadoch. Základná idea mimoriadnych opravných prostriedkov totiž vychádza z toho, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte (čl. 1 ods. 1 ústavy) narušiteľné len mimoriadne a výnimočne.

21. Ak inštitút obnovy konania chápeme ako druh opravného prostriedku, tak jeho „... použitie proti súdnym rozhodnutiam v občianskom procese sa nerodí z ústavy ako právo na prístup k súdnej moci, ale z toho, čo určujú procesné normy. Zákonodarná moc je teda pánom pri určení jednak počtu i druhu opravných prostriedkov, tak i podmienok, za ktorých ich možno použiť. Splnenie týchto zákonne ustanovených požiadaviek musí byť posúdené výhradne súdnym orgánom. Zákonným rámcom na opravné konanie v občianskom spore bude teda vymedzenie jeho prípustnosti až v osobitnom predpise, v kódexoch civilného konania.“ (Ševcová, K. Žaloba na obnovu konania v občianskom súdnom konaní. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 3 s.)

22. Rozsudky vyjadrujúce porušenie dohovoru majú deklaratórny charakter, čiže sa obmedzujú na konštatovanie protiprávneho správania štátu, nerušia však jeho zákon, správny akt či rozhodnutie vnútroštátneho súdu. Záväznosť rozsudku je iba relatívna v konkrétnej veci a voči konkrétnym stranám (rozsudok ESĽP z 1. 7. 1961, *Lawless v. Írsko*, č. 332/57).

23. Inštitút obnovy konania nie je novým prvkom v našom právnom poriadku. Prostredníctvom obnovy konania sa realizácia medzinárodnoprávnych záväzkov štátu zabezpečuje už od 90. rokov minulého storočia. V tomto kontexte však treba pripomenúť, že právna úprava pre obnovu konania vždy predpokladala existenciu meritórneho súdneho rozhodnutia.

24. Aj v rámci prejednávania obnovy musia byť splnené podmienky, za splnenia ktorých je opravný súd oprávnený konať a rozhodovať o podanom návrhu na obnovu konania. Zmyslom týchto podmienok je dosiahnuť legálnosť postupu súdu v priebehu opravného konania a v rozhodovaní. Všetky zákonom stanovené podmienky musia byť splnené kumulatívne. Ak nie je splnená čo i len jedna z podmienok, musí súd rozhodujúci o žalobe na obnovu konania tento mimoriadny opravný prostriedok v zmysle ustanovenia § 413 ods. 1 CSP odmietnuť.

25. Je pravdou, že v posudzovanom prípade sťažovateľky ESĽP konštatoval porušenie jej práv vo fáze, keď všeobecné súdy neposúdili žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov bez toho, aby na svoje závery mali dostatočný zákonný podklad, na základe čoho následne došlo k rozhodnutiu o zastavení konania. Dá sa povedať, že k porušeniu jej práv došlo postupom súdov, ktorý prechádzal ich rozhodnutiu. Kľúčovým pre posúdenie ústavnej sťažnosti však je, že žaloba o obnovu konania z dôvodu úspechu pred ESĽP je prípustná výhradne proti právoplatnému rozsudku, príp. proti uzneseniu o schválení zmieru a platobnému rozkazu. Z uvedeného vyplýva, že proti uzneseniu, ako ďalšej forme súdneho rozhodnutia žaloba o obnovu konania podľa CSP zásadne prípustná nie je.

26. Žaloba o obnovu konania je CSP koncipovaná tak, že v zásade je prípustná proti všetkým právoplatným rozsudkom [okrem výnimiek podľa § 74 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) a § 399 CSP]. Naproti tomu obnovu konania, ktorá sa týka rozhodnutí v ostatných formách, je možná len pre taxatívne vymedzené typy konaní (uznesenie o schválení zmieru, platobný rozkaz, § 75 CMP). Dá sa povedať, že spoločným znakom týchto rozhodnutí je, že sa nimi konanie vo veci skončilo.

27. V prípade sťažovateľky bolo pôvodné konanie ukončené procesným rozhodnutím, ktoré nezaložilo prekážku rozhodnutej veci, ako na to poukázal aj krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia. Proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku sťažovateľka neúspešne využila opravné i mimoriadne opravné prostriedky. Napokon aj ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 248/2015 z 10. júna 2015 ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú odmietol. Berúc do úvahy závery rozhodnutia ESĽP o porušení sťažovateľkiných práv, sa v danom prípade ako účinný prostriedok nápravy javí využitie návrhu na obnovu konania pred ústavným súdom (podľa § 214 a nasl. zákona o ústavnom súde), ktorý má v rámci existujúcej legislatívy ako jediný kompetenciu potencionálne zrušiť aj rozhodnutie všeobecného súdu procesného charakteru. Túto možnosť však sťažovateľka nevyužila a podanou žalobou požadovala obnoviť priamo pôvodné konanie.

28. Za daných okolností ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu nepredstavuje taký zásah do účelu zamýšľaného právnou úpravou obnovy konania v Civilnom sporovom poriadku, ktorý si vyžaduje jeho ingerenciu. Rovnako námietky sťažovateľky v posudzovanej veci nevedú k záveru o protiústavnosti napadnutého uznesenia ani k záveru o pochybení takej ústavnoprávnej intenzity zo strany krajského súdu, na základe ktorých by v okolnostiach danej veci bolo možné vysloviť porušenie jej označených práv.

29. Vzhľadom na už uvedené možno konštatovať, že výklad § 397 písm. d) CSP použitý konajúcim krajským súdom nie je arbitrárny a nie je ani výsledkom formalistickej aplikácie príslušných ustanovení. Odôvodnenie napadnutého uznesenia je konzistentné a logické a jeho závery dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia vo veci sťažovateľky. Ústavný súd v okolnostiach danej veci nezistil skutočnosti, ktoré by zakladali ústavnú neudržateľnosť napadnutého uznesenia. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia (II. ÚS 4/94, I. ÚS 204/2010).

30. Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu nedošlo vo svetle námietok sťažovateľky k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto rozhodol tak, že ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel.

31. Keďže ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia sťažovateľkou označených práv, nevyhovel ani jej návrhu na zrušenie napadnutého uznesenia a na náhradu trov konania.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

**V Košiciach 10. decembra 2024**

**Robert Šorl**  
**predseda senátu**